

L. Schjorring

Præsten Jens Schjørring i Hodde¹.

Af Sognepræst C. Schjørring i Tranebjerg paa Samsø.

N AAR „Historisk Samfund“ har sat sig til Formaal at oplive den historiske Sans ved at fremdrage Minder fra de forskellige Egne af vort Fædreland, Begebenheder og Personligheder, der fortjener at huskes, saa hører jo dertil ogsaa *Aandshistorien* og Mindet om de Mænd og Kvinder, som har haft en Gerning til det aandelige Livs Fremme i Folket og i Menigheden. Dermed stemmer det, at Samfundets Bestyrelse har ønsket at opleve Mindet om en af de gode Mænd, som i en Aarrække fik en betydningsfuld Gerning paa denne Egn, nemlig min afdøde Farbroder *Jens Schjørring*, som var Præst her i Hodde og Tistrup i 14 Aar og øvede en Virksomhed til Aandslivets Fremme, hvis Frugter har været kendelige, og vel endnu ikke ganske er glemt, 30 Aar efter at han drog herfra. Det skal da være min Opgave at prøve paa at tegne et Billede af denne gode danske Præstemand, saadan som han levede og virkede i sin Manddoms Kraft her i Vest-

¹ Foredrag, holdt i Letbæk Mølle den 17. Juni 1909 ved Møde i „Historisk Samfund for Ribe Amt“.

jylland, og at pege paa det, hvori hans Virksomhed navnlig har sat sine Spor.

I Vestjylland, hvor han fik sin bedste Gerning, stod ogsaa hans Vugge, men helt oppe mod Nord: I *Vandborg Præstegaard* ved Lemvig ($\frac{1}{2}$ Mil fra Vesterhavet). Faderen ¹ har i sin Bibel skrevet: „Den 16. September 1825 fødtes vor lille Søn *Jens Nikolaj Ludvig*, Kl. 11 $\frac{1}{2}$ Formiddag. Gud lad ham leve til Glæde og Trøst med os!“ Hans Barndom fyldtes med Indtryk af Vestjyllands Natur og Befolkning. I Hjemmet fandtes det, som udmærker saa mange vestjydske Hjem: Guds frygt og Nøjsomhed. Faderen var en retsindig og alvorlig Præstemand af den gamle Skole. Moderen lærte sine Børn at arbejde og at bede.

Sit aandelige Gennembrud oplevede Jens Schjørring i *Ungdomstiden*. Efter først at være draget af Martensens Prædiken fandt han Vej til Grundtvig i *Vartov*. Han var kommen ind i en Kreds af theologiske Studenter, blandt hvilke Hovedmanden var *Algreen* ². Denne, som i en sen Alder var begyndt at læse til Præst, øvede en betydelig Indflydelse paa unge Mennesker; han samlede hos sig en Kreds af Studenter, „*Salonen*“ kaldet. Deriblandt var Brødrene Alb. og Chr. Sørensen, Brødrene Holger og Skat Rørdam, N. J. Jensen, J. L. Knudsen, Niels Lindberg. Der kom ogsaa Jens Schjørring med (og hans endnu levende Broder, fhv. Borgmester Peter Schjørring i Kolding), og det blev bestemmende for hans Liv. Thi Algreen sluttede sig til Grundtvig; han fik nu Schjørring *med til Vartov*, og derigennem blev han fuldstændig vun-

¹ Daværende Sognepræst i Vandborg, M. J. Schjørring (død 1858 som Provst og Sognepræst i Fruering v. Skanderborg).

² Død 1877 som Sognepræst i Aakirkeby paa Bornholm.

det for Grundtvigs kirkelige Anskuelse og var fra nu af med Liv og Sjæl med i det grundtvigske kirkelige Liv.¹

Sin *Præstegerning* begyndte han paa Sjælland. En lille Tid var han Kapellan, først i Boeslunde ved Skelskør, saa i Lyderslev i Stevns, hvorfra han fik sin Hustru. Sit første Hjem fik han *paa Fyn*, hvor han i 7 Aar (1857—64) fik en Gerning som Præst og Skolemand. Han blev *Hjælpepræst* hos V. Birkedal i Ryslinge. Gennem Forbindelse med Kr. Kold oprettede han en *Friskole* i sit Hjem i Sødinge, Ringe Sogn. Dertil sluttede sig en *Højskole*, som har den Mærkelighed, at det i Grunden var det første lille Forsøg paa at holde Højskole ogsaa for Piger. Som Ordfører kaldtes der paa ham i mange Kredse. Samlivet med Birkedal og den nære Forbindelse med Livet i denne aandeligt bevægede Kreds gjorde disse Aar til *en grødefuld Tid* for Jens Schjørrings personlige Udvikling. Han siger selv: „Ingen har haft mere Indflydelse paa mig end Birkedal. Og der var en Menighed og et Menighedsliv, som jeg aldrig har set lifligere i Danmarks dejligst Vang og Vænge.“ Som den modne Mand med klaret Livssyn og prøvet Kraft kunde han da gaa til sin egentlige Manddomsgerning.

Den 29. Januar 1864 kaldtes *Jens Schjørring til Sognepræst i Hodde og Tistrup* (ved Varde), og her fik han sin Gerning i 14 Aar.

Vestjylland staar for mange Østboere som et halvvejs Sibirien, som man er tilbøjelig til at regne ringe. Men med største Uret. Med Hensyn til *Naturen* kan Jorden jo nok mange Steder være ringe nok; men

¹ Om Jens Schjørrings Barndoms- og Ungdomstid kan læses nærmere (efter hans egne Optegnelser) i „Aar bog for dansk Kulturhistorie“, udgivet af Poul Bjerger 1895, 1896 og 1898.

der er jo nu længe gjort et stort og virkningsfuldt Arbejde for Jordernes Forbedring baade af mange enkelte flittige Hænder og af Virksomheder som Hedeselskabet. *Engene* er Vestjyllands Guldgrube og Skønhed. Er der blot et Vandløb, saa kan Vestjyden klare sig ved Hjælp af Høavl; Høsletten er Aarets travleste Tid, og den frembyder tillige et skønt Syn. Saa er der i Vestjylland de „store Vidder“ med de frie Udsigter. Og der er yndige smaa „Oaser“ med Levning af Skov og med herlig Fuglesang. En saadan Oase var netop *Hodde Præstegaard* med Have, Eng, Krarup Lund og Letbæk Mølle. Fremmede, navnlig Øboer, der kom hertil, blev meget forbavsede (saaledes Bojsen og Birkedal). Endelig var der her som paa Heden i det hele den uforlignelige *Lærkesang*, som man ikke har Mage til østerpaa i de skønnere Egne. „Her er 3 Herligheder: godt Vand, frisk Luft og Lærkesang“. *Befolkningen* i Vestjylland skal man heller ikke ynke. Snarere bærer Vestjyderne i mange Maader Prisen i vort Folk. Saaledes afgjort, naar vi tænker paa det religiøse Liv, den *kirkelige* Sans, der mér end nogensteds er bevaret i Vestjylland. Der gror ikke Græs paa de lange Veje til Kirke og Forsamlingshus. Vestjyden *bruger* sin Præst, henter ham til de syge og døende. Han elsker sin Kirke og ogsaa sin Præst, naar da ellers denne forstaar ham og har noget godt at forkynde ham. Det er i mange Maader det *bedste* Sted, især for en ung Præst, der rigtig lever i sin Præstegerning. Ligeledes med Hensyn til *Skolen*. Man har anket over Mangler i den vestjydske Skoleordning; men Almenoplysningen er ingenlunde ringere her end andensteds. Foredragsholdere samler de fleste, maaske ogsaa de bedste Tilhørere i

Vestjylland. Af vore Dages *store* Møder er vistnok det aarlige Skolemøde i Varde det *største*. Vore Højskoler har en Hovedtilgang fra Vestjylland. Saa er der Vestjydens *Karakter*: hans sunde Sans, hans jævne Væsen og Levemaade, hans Trofasthed, som er uden Lige, og hans Hjælpsomhed overfor dem, der trænger. Lad saa være, at han kan være noget „sejg og sên“, lad der være Pletter og Brøst, navnlig vort Folks store Ulykke: Drukkenskab. Men i det hele staar Vestjyden højt i det, som giver Livet sit Værd; han er en oplyst, hjertevarm og kirkeligsindet Bonde.

Befolkningen i *Hodde og Tistrup* Sogne havde det almindelige vestjydske Præg, altsaa ogsaa de gode Sider. I aandelig Henseende maa det dog siges, at paa det Tidspunkt, da J. Schjørring kom hertil, var det grumme *smaat* med kristeligt og kirkeligt Liv her paa Egnen. Kun i Tistrup var der enkelte opvakte. Derfor maatte hans Gerning i de første Aar blive særlig *vækkende*. Han ejede ogsaa — dengang vistnok mere end senere — en stærkt vækkende Tone i sin Forkyndelse, som kom fra en brændende Sjæl, der glødede for Livet, og som formaaede at trænge igennem den sløve, vanemæssige Selvtilfredshed, som laa over Sindene. Han var en Ildsjael, — lejlighedsvis kunde han ogsaa forivre sig. Han bragte Uro i Lejren, som der jo altid bliver, hvor Livet opløfter sin Røst. Der var Kamp i den første Tid. Ordet vakte Modstand, hvor Basunen gav saa klar en Klang; men efterhaanden fik Ordet Indgang og Livet Fremgang. I den nordlige Del af Tistrup Sogn var der dengang en Del Sekterere, navnlig „syndefri Baptister“ med en Gaardmand i Gaarde som Præst. Schjørring tog Kampen op imod dem, og de svandt hen i de senere Aar. I 1864 var

der 20 Familier udenfor Folkekirken, i 1878 ingen. Schjørring siger om disse Aar: „De første 4 Aar i Vestjylland var for mig *en Brydningstid*. Det var i mange Henseender en haard Tid, men den var nødvendig, og den efterfulgtes af en aandelig Saatid, som med Guds Hjælp ikke nogen Vintertid skal kunne kvæle, om det end kan synes, at den kan kue den“.

En saadan Brydningstid paa kirkeligt Omraade var det i disse Aar ogsaa andre Steder i Vestjylland. Det var jo netop i 60'erne, at den store aandelige Vækelse og det nye Syn paa Kristendom og Menneskelighed, som var fremkaldt ved *Grundtvig*, gik som en levende Strøm ud over vort Folk i Tale og i Sang. Og den unge, nidkære Hodde Præst var netop en af de Pionérer, som brændte af Lyst og Længsel efter at slaa til Lyd for dette Kirkesyn og at samle en Menighed paa Trosordets Grund. Men mange i Vesteregnen anede endnu ikke, hvad det grundtvigske egentlig var, og de satte sig i det længste til Modværge mod dette nye.

Der blev i disse Aar flere Gange i vestjydske Sogne andraget om at blive fri for en „grundtvigiansk Præst“ (saaledes i Janderup); men i Virkeligheden kendte disse Folk slet ikke, hvad en „grundtvigiansk Præst“ i Grunden var for en Fremtoning. *Nu fik de det at se* i Hodde-Præsten, og det var ham om at gøre, ogsaa ad Oplysningens Vej, at give Folk nyt Syn derpaa. Det kan ogsaa nok siges, at der nu er sket en afgørende Vending paa dette Punkt over det meste af Vestjylland, omend der ved Siden heraf er kommen andre Menighedskredse i stærkt udpræget Indre-Missions Retning. En stor Hjælp for Schjørring var det, at en af de første, der rigtigt blev vundet for

Livet, var hans Nabo, den endnu levende Hædersmand, *Niels Møller* i Letbæk Mølle. „Det var den største Gave, — siger Schjørring, — der blev skænket mig herovenfra, at *han* blev givet mig eller rettere sagt Vorherre og hans Menighed. Mage til ham har jeg ikke fundet noget Sted, hverken i Fyn eller Sjælland. Jeg kunde slet intet have udrettet, hvis ikke *han* var bleven vundet for Guds Rige. Han tog mangan Tørn af for „den hellige Præst.“ Ypperligt har Schjørring karakteriseret *Niels Møller* og hans Hustru i en Sang om „E lille Møll“:

„*Den lille Møller* med stille Smil,
som siger lidt, men som gør saa meget,
en Dannemand efter gammel Stil
og dog af Nytds Aand bevæget.

Og *Møllerfruen* med kvikke Svar,
som tit holdt Taffel for aabne Døre,
en Dannekvinde hun altid var
med baade Hjerte og Øre.“

En anden Opmuntring, han tidlig fik, var, at kirke-
lig vakte *ogsaa fra andre Sogne* strømmede navnlig
til Tistrup Kirke. De kom fra Ølgod, Strellev, Lyne
og Horne Sogne. Folk som Kristen Jensens i Adsbøl,
Knudsens i Strellev og Raunkjærs paa Raunkjær-
gaard i Lyne Sogn blev hans stadige Tilhørere og
trofaste Venner. Ane Raunkjær gik den lange Vej
frem og tilbage, ca. 4 Mil, for at høre Ordet og tage
Del i Lovsangen. Det kunde man dengang gøre —
for Livets Skyld. Han begyndte nu i Tistrup Kirke at
smage de helliges Samfund ved Badet og Bordet og
ved Gravene, og dertil bidrog meget de udensogns
Gæster. Jens Schjørring regnede 1868 for det Aar, da

hans Gerning i Kirken slog igennem. Han talte sig ind i Vestjydernes Hjerter lige saa meget ved Gravene som paa Prædikestolen, og netop i dette Aar skete der nogle mærkelige Dødsfald. Da han forlod Hodde 1878, samlede han nogle af sine Mindetaler fra Gravene i Trykken: „Til Minde om Mænd og Kvinder i Vestjylland“ (Schönbergs Forlag). Heri fortæller han om en Kvinde i Hodde, som gik med Smil i Døden. Hun sagde selv: „Hvor var det dumt af mig, at jeg selv vilde gaa til Vorherre, for det kunde jeg jo ikke, og det behøver jeg heller ikke, for *han er jo kommen til mig.*“ Det var denne simple, men salige Oplysning, at Herren var kommen til hende i den hellige Daab med Syndernes Forladelse og det evige Liv, som gav hende Glæden i Døden. „*Herren har stadfæstet sit Ord.* Ja, det trængte vi til, derfor gjorde Herren dette. Ordet blev prædikeret her i stor Skrøbelighed, men dog tillige i Aandens Kraft og Bevisning. Og det kan ikke dølges: Ordet finder megen Modstand, omend det ogsaa har fundet mange Venner. Men Herren har nu stadfæstet sit Ord ved denne Kvindes salige Død og jublende Glæde paa Dødslejet. Thi det er netop *det*, jeg forkynder, at *vi kan ikke selv gaa til Jesus, men han maa komme til os*, som er sket i Daaben. Det er Sjælen i al min Prædiken. Og da nu Herren efter sin store Barmhjertighed har forundt Guds Menighed denne Sejr over Døden, saa kan jeg ikke andet end tage den som et Tegn paa, at Vorherre vil vedkende sig vort Vidnesbyrd og vor Sag, og at Herrens Sag skal og maa sejre ogsaa her paa disse Egne.“

Paa samme Tid som det kirkelige brød ogsaa det *folkelige* Samfundsliv igennem paa Vardeegnen. Det

hørte jo sammen med, hvad Schjørring havde lært i Grundtvigs Skole: at Kristendommen ingenlunde gør ligegyldig for det menneskelige og det folkelige, men at de netop kan godt sammen „som den Sommer og den Eng“. Allerede fra Begyndelsen havde han naturlig Grund til at slaa paa de nationale Strenge. Han kom jo dertil i Krigsaaret 64, da Fjenden oversvømmede Jylland, og Tankerne var rettet paa Fædrelandets Fare. Da efter den ulykkelige Krig Folket var „brudt og lammet“, da var Mænd som Schjørring og hans Aandsfrænder med til at rejse Folkets Mod og styrke dets sunde og gode Kræfter, at der igen kunde komme en ny Dag for vort Folk. Derfor ser vi i disse Aar Schjørring ved Siden af sin egentlige Præstegering med Kirken som Midtpunkt og Ordet og Lovsangen som Bærekraft — samtidig være travlt optaget af *et stort folkeligt Arbejde* paa Vesteregnen.

Først og fremmest var det ham her om at gøre at faa *Ungdommen* fat. Her maatte der ved Siden af Prædiken lyde et folkeligt Vidnesbyrd, der kunde vække de danske Følelser. Derfor vilde han rejse en *Højskole* paa Egnen, der kunde samle Ungdommen om et dansk, folkeligt Vidnesbyrd i Pagt med Kristentroen. Her havde han en udmærket Støtte i Gaardejer *Bollerup Andersen* paa Gammelgaard i Ølgod Sogn. Vesttjynderne var dengang endnu ukendte med saadanne Skoler; men Sagen blev gennemført i 1868, omend under Modstand baade fra Venner og Fjender. Det var Bollerup Andersens sikre Haand, der førte den lille Baad ud fra Modstandens Klipper og Skær. Han var Sognefoged og beklædte en Mængde offentlige Tillidshverv, blev ogsaa Rigsdagsmand, først i Folketinget siden i Landstinget. Han var med og i

Spidsen for de fleste Bevægelser i Vesteregnet i de Aar. Han var nu ogsaa kommen i Forbindelse med Schjørring. Ved et Møde hos Bollerup Andersen stiftedes Højskoleforeningen, og Bestyrelsen blev Bollerup Andersen (Formand), Schjørring, Niels Møller, Letbæk Mølle, og Kristen Jensen, Adsbøl. Stedet for Højskolen blev *Vestkjær* i Ølgod Sogn. Schjørring vilde have haft den i Tistrup, men kunde ikke sætte det igennem. Forstander blev Niels Hansen, en god Mand af en af Egnens gode Slægter. Bollerup Andersen døde, lige før Skolen aabnedes. Han sagde paa sit Dødsleje: „Gud har opfyldt alle mine Ønsker, saa jeg dør med Glæde.“ Ved hans Begravelse sagde Schjørring: „En Høvding i Vestjylland er falden, og hvor er den, der kan indtage hans Sæde?“ I Efteraaret 1868 aabnedes Højskolen og begyndte med 30 Elever. Den havde imidlertid svære Vanskeligheder. Da man byggede en Højskole i Øster Horne Herred, vilde man ogsaa have en saadan i Vester Horne Herred. De, der her tog Sagen op, havde ingen Forstaaelse af det grundtvigske Liv, men fik dog en Højskole rejst i Janderup. Man forsøgte siden en Sammensmeltning af de to Højskoler med Stensballe som tænkt Forstander, men det blev forkastet af Janderup'erne. 1872 overtog Niels Hansen saa selv Højskolen i Vestkjær og flyttede den til *Østbæk* (ligeledes i Ølgod Sogn). Elevernes Antal var i 1876—77 over 50; men derefter gik det tilbage, og i 1881 gik Højskolen ind.¹ Saa længe Schjørring var paa Egnen, kom han stadig til Højskolen og holdt

¹ Niels Hansen er nu Lærer i Oksbøl, Aal Sogn, og Forstander for en Fortsættelsesskole. Janderup Højskole kom senere i Forhold til det grundtvigske Liv og holder sig endnu, omend den hører til vore mindre Højskoler.

Foredrag dér. Han har saaledes talt om Grundtvigianismen, den kristelige Børnelærdom, vore Salmedigtere, især Grundtvig, og om Lægmandsbevægelsen i Danmark og Norge i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede.

At Højskolen ikke gik ret længe, har vel flere Grunde, deriblandt den, at Vestjyderne nok vil paa Højskole, men de vil østerpaa til andre Egne og til større Skoler; og østpaa har man, som nævnt, været tilbøjelig til at overse Vestjylland.

Sammen med Højskoleforeningen stiftedes der i Bollerup Andersens Gaard et „*Nordisk Samfund*“ for ogsaa at samle de ældre om folkelige Maal. Ogsaa dette Samfund holdt sig kun kort, men holdt dog en Del Møder, deriblandt et Møde med Dr. Carl Rosenberg som Taler i Letbæk Mølle, hvor Folk var mødt lige fra Tarm til Fanø. Schjørring fik ogsaa oprettet en *Foredragsforening*. Det var længe, før disse Foreninger var blevne almindelige rundt i Landet, særlig knyttede til de mange Forsamlingshuse, der nu har rejst sig i Sognene. Denne Forening holdt sine Møder i Varde, og Termansen aabnede i Reglen Vinterens Møder. Af andre Foretagender, Schjørring fik sat i Gang i sine Sogne, kan nævnes: En Skytteforening; en Sognebogsamling og en Syge- og Hjælpeforening, for hvilken han var Formand; den opsparede i 6 Aar 1000 Kr. Af alle Arbejder i folkelig Retning havde han dog nok mest Glæde af den *Sangforening*, som han fik oprettet i Hodde og selv ledede med Liv og Lyst. De samledes én Gang ugentlig i Præstegaarden og indøvede flerstemmige Sange. Vi vil give et Medlem af denne Sangforening Ordet: „Hvad der særlig laa Pastor Schjørring paa Sinde, var, om han kunde faa fat

paa Ungdommen og hjælpe os til Rette, saa vi kunde faa aabne Øjne og Øren og modtagelige Hjerter for alt skønt og godt i Livet. Derfor samlede han os i sit Hjem, hvor han bl. a. oprettede en stor Sangforening, som han selv ledede med megen Dygtighed, skønt det var et stort Taalmodighedsarbejde at faa alle os til Dels uøvede Sangere til at synge enstemmigt i harmonisk Enhed. Men det gik alligevel usædvanlig godt, saa jeg tør nok sige, at Hodde-Tistrup Sangforening dengang var ved at komme i Ry. Disse mange yndige Sammenkomster i Hodde Præstegaard staar for mig, trods de mange mellemiggende Aar, lige straalende i Mindets Glans. Vi gik glad og gerne den halve Mil frem og tilbage, som nogle af os maatte gaa, blot vi maatte være med. Og var det end en streng Vinteraften med bidende Kulde, saa naar vi naaede til Hodde Præstegaard, var der lunt og hyggeligt inden Døre, og der kunde vi synge os varme og glade. Til Afveksling læste Pastor Schjørring et eller andet godt og rart, og det var vi ikke mindre glade ved.“

Stor Glæde har mange baade unge og gamle haft af de *Møder*, som Schjørring foranstaltede, og hvortil han hidkaldte mange af vore bedste Ordførere, som kom og besøgte ham. I Pinsen 1866 fik han Besøg af 6 Venner fra Fyn, som kom gaaende fra Dons tværsover Jylland. De vakte stor Opsigt i Vestjylland: de rejste ikke paa Handelens Vegne, heller ikke paa Familieskabets Vegne, men fordi de vilde besøge en Præst paa *Troens* Vegne. *Det* var noget nyt, man ikke kendte, men det styrkede den gode Sag. Men der kom andre Venner, *mange* i Aarenes Løb til Hoddepræsten, og det af dem, der for Alvor havde et

godt Ord at føre. Der var Peder Larsen fra Dons. Han kom første Gang i den strenge Vinter i Februar 1865, og han holdt sit Indtog i Præstegaarden syngende: „Da har og Gud et Nazaret til os et Steds paa Jorden.“ Der var Termansen, Ludvig Schrøder, H. Nutzhorn, H. Sveistrup, Vilh. Birkedal, F. E. Bojsen o. fl.

Det var nok i 1869, at Schjørring opdagede den dejlige Plads ved Letbæk Mølle-dam og saa, hvor ypperligt den egnede sig til Møder. Den fik Navnet „Brej-dablik“ eller „Balders Have“, og fra da af holdtes baade kirkelige og folkelige Møder her hver Sommer og gør vel saa endnu. I 1869 holdtes det første Vennemøde med Gudstjeneste i Tistrup Kirke. Da skulde ogsaa „Brejdablik“ indvies, men det hindredes af Regnvejr. Der var Folk fra 20 Sogne. Birkedal og Sveistrup talte; Peder Larsen kom kørende med dem. Birkedal holdt her den Prædiken, som findes trykt i „Kirke-klokkeklangen i den norske Dal“: *„Ogsaa jeg er et Menneske“* (Ap. G. 10, 26). Hans Ord gjorde stærkt Indtryk. Derefter opfordrede Schjørring til at give en Gave til en Kirkeklokke til Nazaretkirken i Ryslinge. Han var ikke i Ornat, men talte dog fra Prædike-stolen, da Kirken var stopfuld; der blev ofret 100 Kr. paa Altret. Dette gav imidlertid Anledning til et lille „Efterspil“; Schjørring modtog et Brev fra Biskoppen i Ribe med officiel Forespørgsel om, hvad der var sket den Dag i Tistrup Kirke. Politiske Uvenner havde indberettet Sagen. Birkedal var jo dengang i Unaadel! Schjørring rejste saa ind til Biskop Balslev og forklarede ham Sagen, og Biskoppen lod derefter Sagen falde. Men da han vilde forbyde Scjørring at holde Møder i Kirken uden hans Tilladelse, satte Schjørring

sig derimod og tilføjede: „Skal jeg saaledes være „paa det sorte Bræt“, saa maa jeg bede Biskoppen anbefale mig til Forflyttelse.“ Men Biskoppen svarede: „Hvor vil De hen? vil De til Sjælland til Martensen? eller til Aalborg Stift under Kierkegaard? Der er ingen af dem saa frisindet, som jeg er.“ Og der var noget deri. Ribe Stift var alligevel det bedste Stift for en grundtvigsk Præst. Det mærkede Schjørring ogsaa siden.

I 1872 holdtes 2 Dages Vennemøde, og denne Gang stod Vejret bi. 15 Præster var til Stede. Talerne var Termansen, Sveistrup og Mændene fra Askov. Et tredie Vennemøde holdtes 1875. Dér talte gamle Bojsen. Paa Køreturen fra Tistrup til Hodde, hvor han ikke saa andet end Lyng, spurgte han: „*Men hvad lever I Mennesker dog af?*“ Men da han kom til Møllen og Præstegaarden og saa den smukke Oase midt paa Heden, spurgte han ikke længere saaledes, men var ganske henrykt over Naturen. Men endnu bedre syntes han om Vestjyderne og de om ham, idet han ganske rev dem med sig baade i Kirken og i Lunden. Det var det største Møde her. Talerne var F. E. Bojsen, H. Nutzhorn, Jens Lund, Morten Eskesen o. fl.

Lad mig her indskyde den Bemærkning, at Schjørring ogsaa timeligt „levede“ helt godt i Hodde. Han drev Præstegaarden op til noget af en Mønstergaard efter den Tids Forhold. Han begyndte straks at mergle, dræne, grøfte og drive Hede op. Hans flittige, sparsommelige og dygtige Kone passede Mejeriet. I 1874 havde de 20 Køer (19 malkede og gav 95 Kdr. Mælk).

Dengang kunde det endnu ske, at enkelte Præster kunde være Foregangsmænd i Landbruget; med den storslaede Udvikling, vort Landbrug har

taget i den sidste Menneskealder, er dette forbi. De allerfleste Præster er daarlige Landmænd, og man har jo nu almindelig Opmærksomheden henvendt paa Præstegaardsjorderne som dem, der vilde kunne drives ganske anderledes intensivt, naar de blev solgt bort fra Præstegaardene og kom paa kyndige, flittige Hænder.

Schjørring ikke blot modtog mange Gæster, men *han rejste* ogsaa meget. Han gjorde dette for sin *egen* Skyld; der var noget af Trækfuglenaturen i ham, og han trængte stadig til at komme ud til Mennesker og tale med Mennesker, ogsaa udenfor sine Sogne, og han havde mange Venner, som det var opmuntrende at gæste. Rejsen kunde tit være besværlig nok; der var ingen Cykler dengang, ja Jærnbanen mellem Varde og Ringkøbing kom først 1875. Men Schjørring rejste til Fods, til Hest og til Vogns. Af andre Præster plejede han navnlig Samkvem med E. Rambusch i S. Omme (4 Mil over Heden), men efterhaanden kom der flere i Omegnen. Med Askov havde han livlig og stadig Forbindelse, L. Schrøder og H. Nutzhorn var hans nære Venner. Langt senere fik han den Glæde, at hans eneste Datter Dagmar blev gift med Højskolelærer Poul Bjerge og derved fik sit Hjem i Askov. Til Dons og Ryslinge gik Rejsen ogsaa jævnlig. Fra sine Rejser kom han i Reglen forfrisket og oplivet hjem med nye Tanker, og det kom Menigheden i Hodde og Tistrup til gode. Derfor sagde han ogsaa, at de skulde være glade ved, at han rejste saa meget.

Men de mange Rejser kom ogsaa af, at der blev kaldt paa ham til *Møder*, hvor han skulde tale. Han fik efterhaanden en stor Foredragsvirksomhed i Vestjylland. Med det vaagnende Liv fulgte Trangen til at

høre og der var endnu ikke Overflod af Kræfter, der havde baade Evne og Vilje til at føre et godt Ord, ogsaa udenfor deres nærmeste Virkekreds. I de 3 sidste Aar i Hodde holdt Schjørring 100 Foredrag foruden Møderne i sine egne Sogne. Indtil sit 60de Aar har han prædiket i 90 Kirker (45 i Jylland, 15 paa Fyn, 30 paa Sjælland) og holdt over 1000 Møder, Forsamlinger og Foredrag. Tilsidst blev det *for* meget for ham, Kræfterne vilde ikke i Længden slaa til, og det var en af Grundene til, at han søgte Forflyttelse.

Af hvad jeg her har meddelt, vil man kunne skønne, at det var et i høj Grad *virksomt* Liv, Schjørring førte i sine vestjydske Præsteaar, og at det bar sin kendelige Frugt for Livet paa disse Egne.

Jeg vil nu gerne prøve at tegne Billedet af ham i to væsentlige Retninger, der paa det dybeste hænger sammen med den Gerning, han fik Lykke til at gøre.

Først som *Prædikant*.¹ Han var ikke af de store, udvalgte Aander, som bliver Førere og baner nye Veje i Aandens Verden. Han udmærkede sig heller ikke i sin Prædiken ved det, som man almindelig forstaar ved Veltalenhed. Det *formfuldendte* laa fjernt fra Schjørring baade paa Prædikestolen og ellers i Livet. Men hans Forkyndelse var baaren af en ægte kristelig Personlighed og havde et ejendommeligt personligt Præg. Det var *Grundtvigs* Kristendomssyn, der havde grebet ham i Ungdommens Dage, og det blev han tro gennem hele sin Præstetid. I sin Afskedsprædiken (1. S. e. Paaske 1878) har han selv skildret sin Forkyndelse saaledes: „— Om disse to Livskilder — *Daaben og Nadveren* —

¹ Han udgav 1889 en Samling af Prædikener, holdte i Hodde og Tistrup Kirker, med et Tilegnelsesdigt til Venner i Vestjylland (Lehmann & Stages Forlag).

har hele min Kristendomsforkyndelse drejet sig; thi jeg véd, at alt sundt kristeligt Liv skal udmunde fra disse to Kilder. . . . Min Forkyndelse har *ikke været mørk og tung*, thi Folket her har nok af det mørke og tunge i sit Naturvæsen og trænger netop derfor til det lyse og det frigørende. Derfor har jeg peget paa Jesus i vor Daab som den, der vil og kan give os et lyst Syn paa Livet og vil gøre os frie og glade“. Heri er det klart angivet, at det var en grundtvigsk, kirkelig Forkyndelse, der vilde samle Menigheden om den levende Frelser og hjælpe til at oplade Ørene for hans Røst til os i Menigheden ved Badet og ved Bordet. Og tillige, at det var en virkelig evangelisk Forkyndelse, saa Klangens af „den store Glæde“ tonede derigennem, fri for al Pietisme. Straks efter at han var kommen til Hodde, var der en Kvinde, som gjorde Indsigelse imod hans Prædiken. Hun havde fundet Jesus — ikke i Troens Ord, men i Bibelen. Til hende skrev han da følgende i al deres Jævnhed ganske ypperlige Vers, som man maatte ønske overvejet og taget til Hjerte ogsaa af vore Dages mangfoldige uklare religiøse Aander, baade store og smaa:

Det Ord, hvorpaa dit kristne Haab du grunder,
 hvorfra det hele kristne Liv udmunder,
 det finder du med mig i *Daabens Pagt*,
 som Jesus har os hver især paa Hjerte lagt.

Alt er i dette Herrens Ord os givet,
 for saa vidt at os deri skænktes *Livet*,
 og naar af Hjertens Grund vi derpaa tro,
 da vandre vi paa samme Himmelbro.

Da kan vi siden synge, læse, bede,
 om Livet, som os deri skænktes, frede,
 gaa frem i Kærlighed, i Tro, i Haab,
 men *Kilden* til det hele er — *vor Daab*.

Vil baade du i Skriften Livet finde
 som ogsaa i din Daab, — du gaar i Blinde;
 men derfor kan du nok til Maalet naa,
 Vorherre kan nok lede blinde smaa.

Schjørrings Tale var i Reglen ganske jævn og havde sin Styrke i sin *Hjertelighed*. Han talte sig varm, og man mærkede da ret hans egen Grebethed af Ordet, der kom fra Hjertet og gik til Hjertet. Han havde en særegen Evne til at tale saadan, at det hagede sig fast og *blev husket*. Et lille jævnt Ord sagt saadan, at man huskede det længe efter; eller et lille Træk fra det daglige Liv, som „faldt ved“. Naar man havde siddet under hans Prædikestol og gik fra Kirke, havde man altid den glade Følelse, at man „tog noget med sig hjem“; det var „*praktisk* Kristendom“, Kristendommen anvendt og gennemført i det *daglige* kristne Menneskeliv, — den, vi ogsaa i vore Dage i saa høj Grad har Brug for. Det var „dagligdags Kost, ingen høje Syner, ingen store Tanker“. Disse kan løfte og begejstre i Øjeblikket, men bliver ofte hurtigt glemte. Om Schjørring véd jeg, at der er *mange* Ord, han har sagt til den enkelte eller i Menighedens Forsamling, som huskes. Det har tit mødt mig, mens jeg levede herovre, og den Dag i Dag kan man høre her i Vestjylland: „Saadan sagde gamle Schjørring ved den eller den Lejlighed!“

Da han blev 70 Aar, skrev en gammel Sognebaandsløser: „Første Gang jeg hørte gamle Schjørring, det var i Hoven Kirke. Mens han prædikede og mesede, sad jeg bare og ønskede: havde blot alle mine Drengene været her, og han saa vilde blive ved i en Evighed! Og Gudskelov, — han blev herude i mange Aar til Glæde for os alle. Han kom med Liv og Sang

og Tale til os.“ Hendes Mand gik ellers ingen Steder; men naar det gjaldt om at høre Schjørring, saa kunde han godt komme hjemmefra og gaa den lange Vej til Tistrup Kirke. „Jeg synes, at alt, hvad godt vi gamle har haft herude, det har Schjørring været med til at lokke frem. Hvem der i Dag paa Grundtvigs Fødselsdag kunde sidde under hans Prædikestol og høre, hvad han har at sige!“ Et saadant Vidnesbyrd siger os mere end mange Ord, at Hoddepræsten Jens Schjørring som Prædikant har været til Velsignelse.

Vi kommer nu til det, som var Jens Schjørrings *egentlige Naadegave*; det var ganske afgjort: *hans Sang*. Sangen var ret egentlig det Element, hvori han levede og trivedes. Sangens Evne til at løfte Sjælen og varme Hjertet kendte og brugte han som faa. Aldrig var han gladere, end naar han sang og kunde faa andre til at synge med. Han kunde synge, saa Hjertestrengene stemtes. Selv under de graa Haar kunde han synge med Ungdomsfriskhed, saa det føltes, at det var Sandhed: „Jeg har baaret Lærkens Vinge, jeg har sunget højt dens Sang.“

Hvad Sangeren Jens Schjørring virkede, kendtes jo allerførst *i Kirken*. Dejligt lød hans Røst, naar han messede. Han kunde istemme en Salme fra Prædikestolen, og ved en Gudstjeneste i Ølgod Kirke istemmede han den gamle Sang om „De fem gode Raad“ i Stedet for Skriftetale, og det saadan at det greb alle. Han fik Folk til at blive Gudstjenesten ud, fordi han altid valgte en af vore bedste Salmer tilsidst og saa selv sang for, mens han gik op og ned ad Kirkegulvet. En dejlig Kirkesang blev der, især i Tistrup Kirke, „en Lovsang, baaret frem af Aandens Sus“. Det mærkedes ret, at det var en lovsyngende Menig-

hed, der sang af Hjertet for den Herre, der „bor iblandt vore Lovsange.“ Noget af det første, Schjørring gjorde, var Afskaffelsen af den knastørre „evangelisk-kristelige“ Salmebog og Indførelsen af Konventssalmebogen, og da denne fik sit Tillæg, der ogsaa hurtig kom i Brug, var der ret blevet „en aaben Dør“ til Brug af vor rige Salmeskat.

Schjørring fandt ved sin Sang Indgang mange Steder „gennem lukkede Døre.“ Som det siges om Reformationen, at den mange Steder mere blev *sung* ind i Folk end talt ind i dem, saaledes kan det samme siges om det Budskab, Schjørring havde at bringe: Han sang sig ind i Hjerterne, saa de gerne tog imod Ordet. Og det mærkedes ikke mindst *ved Sygesengene*. Han sang Trøst og Glæde ind i de syge med sin hjertelige Sang. Det er et af de gode Præsteraad, for hvilke jeg er min Farbroder taknemlig: Naar du kommer ind til en syg, og det kan knibe med at faa Talen i rette Gænge, saa syng en Salme. Den vil den syge i Reglen gerne høre; saa er der „brudt Hul paa Isen“, og der vil i Salmen være Tilknytning til at faa et lille godt Ord sagt til den syge.

Man talte dengang om Grundtvigianerne som „de *syngende* Kristne“, — de kendtes ligefrem paa deres Sang. Ja, Schjørring var en af disse glade syngende Kristne, der sang, ikke fordi de skulde, men fordi de *kunde* ikke andet, Hjertet var fuldt af Lovsang. Skade, at der ikke i vore Dage lyder en saadan Sang i grundtvigske Kredse som dengang! Ja, Schjørring var en Elsker af Tonernes Verden, baade Sang og Musik. Jeg har før nævnt hans store og glade Arbejde for Ungdommen gennem den Sangforening, han fik oprettet og ledede. Endnu ét: Naar Folk kom sammen

til Gilder, var det tit smaat med at faa rigtig Glæde og Løftelse ud af saadanne Sammenkomster; thi *det* giver hverken den overvættes Mad og Drikke eller Tobakspiben og Kortene. Naar nu Præsten var med, foreslog han ofte at faa Sangbogen eller Salmebogen frem og synge; paa den Maade kom der en god Stemning frem i Stedet for megen Daarlighed eller Kedsommelighed.

Men langt ud over de Kredse, der har staaet ham personlig nær, vil man takke Gud for Sangeren Jens Schjørring. Thi han har jo sunget saadan for os, at han har faaet *alle danske Kristne* til at synge med. Han havde nemlig en „Digteraare“.

I 1898 samlede han sine „*Sange og Rim*“ og sendte dem — trykt som Manuskript — ud til sine mange Venner. I denne Samling vil man finde mange kønne Lejlighedssange, men ogsaa enkelte, der hæver sig højt derover. Han skrev i Forordet:

„Jeg kalder mig ej Digter,
ej Poesi min Sang,
saa højt jeg ikke sigter,
er ej af første Rang.

Men Gud, som alt kan gøre,
„en lille Aare“ gav
og holdt den dog i Live
fra Ungdomstid til Grav.

Det var en sjælden Naade,
hvorom end ej jeg bad,
mig selv især til Baade:
jeg sang mig ofte glad.“

Ædelstenen i denne Samling er „*Kærlighed fra Gud*.“ Den blev skrevet den 14. Juni 1854 i Lyderslev

i Stevns til hende, der blev hans Hustru i 32 Aar. („Til min Marie“). Den blev første Gang trykt 1857 i P. Bojsens Visebog. 1873 kom den med i Tillæget til Konventssalmebogen, hvorigennem den blev kendt og elsket i Menigheden. Siden er den trykt i en Mængde forskellige Sangbøger. Den er en af de faa Salmer, som saa at sige er bleven *alles* Eje og kan synges udenad. Den synges ogsaa i Norge, i Amerika og i Santhalistan. Skrefsrud oversatte den 1875 paa Santhalsk, og den er saa yndet derovre, at Børresen endog sagde til Schjørring: „Den har De skrevet for Santhalernes Skyld.“ Den er oprindelig skrevet til en engelsk Melodi, som Schjørring tilfældig fandt i et engelsk illustreret Familieblad, og det er den Tone, hvorpaa den almindelig synges. Men der er ikke mindre end 12 Komponister, der har skrevet Melodier til den, hvoriblandt gamle *Hartmanns* og *Jähnigens* er særlig kønne; den sidste kom min Farbroder selv til at holde mest af i de sidste Aar. Det maa være en forunderlig Lykke at have skrevet en Salme, der som denne synges og elskes over hele vort Folk og videre ud, at have sunget paa én Gang saa jævnt og saa dybt om det største af alt: Guds Kærlighed, at det giver Genlyd i hvert ægte Menneskebryst. Den, der har sunget om „Kærlighed fra Gud“ (mærk det evangeliske: *fra* Gud! hos *ham* har den hjemme, fra *ham* har den sit Udspring) som „*det eneste, jeg véd*“, — han er en Sanger af Guds Naade, hvis Tone er stemt af Guds egen Aand; det er „Tonen fra Himlen.“

„*Herrens Venner ingensinde* —“ blev skrevet til Mødet for V. Birkedal hos Peder Larsen i Dons den 18. Marts 1866. Den blev trykt samme Aar i „Dansk Kirketidende“ og optoges ligesom „Kærlighed fra Gud“

i Tillæget til Konventssalmebogen 1873 og i flere andre Samlinger. Den er skrevet til en sjællandsk Folketone, som er den almindelig brugte. Mindst 6 Komponister har skrevet Melodier til den. Ogsaa denne lille Salme har haft megen Lykke paa sin Vej ud i vort Folk, og den er sunget mangfoldige Gange til Haab og Trøst for Vorherres Venner, ikke mindst ved de kæres Grave.

I Richters „Sangbog for Konfirmander“ findes optaget endnu to kønne Sange af J. Schjørring: „Mødes og skilles er Verdens Gang“ og „Minde og Haab som Engle to.“

I 14 Aar varede Schjørrings Præstegerning i Hodde-Tistrup. Saa godt de end havde det sammen, havde han nu paa Følelsen, at det kunde være godt baade for ham og Menigheden at skifte. I Foraaret 1878 blev han saa kaldet til Sognepræst i *Ørslev og Bjerge* ved Skelskør. Et langt Arbejdsliv var afsluttet, hvori han havde nedlagt sine bedste Kræfter. Han følte godt, at hvad der nu kunde være tilbage, var kun en Efterhøst. Han var 53 Aar. Hans Hovedgerning har været i Vestjylland (i *Ribe Amt* og delvis i Ringkøbing Amt), og det er *den*, jeg her har haft til Op-gave at skildre.

Om det *sidste* Afsnit af hans Liv derfor kun dette: Ogsaa blandt Sjællænderne fik han en god Gerning paa sine ældre Dage i de 22 Præsteaar, der endnu blev ham forundt. En levende og lovsyngende Menighed samledes om hans Forkyndelse i Ørslev Kirke. Under vanskelige Overgangsforhold for den frie Menighedskreds i Høve stod han i nær og stadig Forbindelse med denne Kreds, og Tanken om dem havde gjort sit til, at han søgte Ørslev. I en videre Kreds

fik Schjørring Betydning som Formand for det store sjællandske Broderkonvent af grundtvigske Præster over hele Sjælland.

I Ørslev døde hans mangeaarige trofaste Hustru, men paa sine gamle Dage indgik han nyt Ægteskab (med Mathilde Andersen fra Snedingegaard i Ørslev Sogn), et Ægteskab, der lagde Foryngelsens Glans over hans sidste Leveaar og atter stemte den gamle Sangers Digterharpe (se ovennævnte „Sange og Rim“, sidste Afsnit!).

Den 14. Marts 1900 døde han, — en stille og mild Hjemgang efter et langt, virksomt og lykkeligt Præstelig. Jens Schjørring har virket og sat Spor paa Sjælland og paa Fyn, men især her i *Vestjylland*, hvor han i 60'erne og 70'erne af forrige Aarhundrede tro og glad tjente Livets Sag. Hvad Grundtvig i sin dejlige Pinsesalme har sunget om Gudsordets Tjenere:

*Glæde og Lys med dem komme til Bys,
blomstre lad Muld, hvor de træde!*

det passede paa Jens Schjørring. Han saaede virkelig Lys og Glæde i mange Hjerter, og det tør ogsaa nok siges med ydmyg Tak til Gud, at der var Hjertemuld, som blomstrede dér, hvor hans Fod havde traadt og hans Røst havde lydt i Tale og Sang.

Ved at drage hans Minde frem ogsaa i „Historisk Samfund for Ribe Amt“ — kunde dette vel gøre *sit* til, at det ikke her gaar efter det gamle, vemodige Ord, at „vore Navne glemmes som Sne, der faldt i Fjor.“

Ære være Jens Schjørrings Minde!

Hovedkilden til ovenstaaende er ved Siden af mine personlige Oplevelser Jens Schjørrings haandskrevne Optegnelser: „Minde fra Jyllandstiden.“